



УДК 504.054:636

## Екологічні проблеми в конярстві

Н.А. Ковальчук  
linda888@ukr.net

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького,  
вул. Пекарська, 50, м. Львів, 79010, Україна*

*У статті розглянуті питання, що стосуються екологічних проблем у конярстві та кіннозаводстві і способів їх вирішення на основі аналізу літературних даних.*

*Зокрема подано відомості про вплив біоценозу (співтовариства коней) на навколишнє середовище, людину; впливу навколишнього середовища та людини на популяції коней, на екологічний стан навколишнього середовища та шляхи екологізації виробництва.*

*У літературі практично відсутні дані про екологічні проблеми в конярстві і кіннозаводстві і способи їх вирішення. У дослідників у зв'язку з цим може скластися хибне враження про відсутність таких проблем і екологічне благополуччя в даній галузі сільського господарства. Однак, згідно зі статистичними даними, спостерігається великий падіж коней в країнах світу внаслідок ураження тільки отруйними речовинами.*

*Сільськогосподарські тварини, у тому числі і коні, є одним з основних компонентів у природному середовищі і важливою складовою частиною природних скарбів. Збереження всього видового різноманіття тварин, охорона середовища їх знаходження, умов розмноження і шляхів міграції, раціональне використання і відтворення тваринного світу – головна вимога природоохоронного законодавства.*

*Розглянуто основні заходи та засоби зменшення негативного антропогенного впливу на природне середовище з метою покращення екологічного благополуччя при здійсненні діяльності у галузі конярства.*

*Отже проведення екологічних досліджень в конярстві і кіннозаводстві є важливим і актуальним завданням.*

**Ключові слова:** *екологія, конярство, навколишнє природне середовище, біоценоз, популяція, антропогенне забруднення, зній, природні ресурси, екологізація.*

## Экологические проблемы в коневодстве

Н.А. Ковальчук  
linda888@ukr.net

*Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого,  
ул. Пекарская, 50, г. Львов, 79010, Украина*

*В статье рассмотрены вопросы, касающиеся экологических проблем в коневодстве и коннозаводстве и способов их решения на основе анализа литературных данных.*

*В частности представлены сведения о влиянии биоценоза (сообщества лошадей) на окружающую среду, человека; воздействия окружающей среды и человека на популяции лошадей, на экологическое состояние окружающей среды и пути экологизации производства.*

*В литературе практически отсутствуют данные об экологических проблемах в коневодстве и коннозаводстве и способы их решения. У исследователей в связи с этим может сложиться ложное впечатление об отсутствии таких проблем и экологическое благополучие в данной области сельского хозяйства. Однако, согласно статистическим данным, наблюдается большой падеж лошадей в странах мира вследствие только поражения ядовитыми веществами.*

*Сельскохозяйственные животные, в том числе и лошади, являются одним из основных компонентов в среде и важной составной частью природных богатств. Сохранение всего видового многообразия животных, охрана среды их нахожде-*

### Citation:

Kovalchuk N.A. (2016). Ecological problems in horse breeding. *Scientific Messenger LNUVMBT named after S.Z. Gzhytskyj*, 18, 2(67), 113–115.

ния, условий размножения и путей миграции, рациональное использование и воспроизводство животного мира – главное требование природоохранного законодательства.

Рассмотрены основные мероприятия и средства уменьшения негативного антропогенного воздействия на природную среду с целью улучшения экологического благополучия при осуществлении деятельности в области коневодства.

Таким образом проведения экологических исследований в коневодстве и коннозаводстве является важной и актуальной задачей.

**Ключевые слова:** экология, коневодство, окружающая природная среда, биоценоз, популяция, антропогенное загрязнение, навоз, природные ресурсы, экологизация.

## Ecological problems in horse breeding

N.A. Kovalchuk  
linda888@ukr.net

*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhytskyi,  
Pekarska Str., 50, Lviv, 79010, Ukraine*

*The questions relating to the environmental problems in horse breeding and solutions based on an analysis of published data.*

*In particular, the data of the impact of the ecological community (community horses) on the environment, human; the impact of environmental and human populations horses. the ecological environment and ways of greening production.*

*The literature is almost no data on the environmental problems in horse breeding and their solutions. The researchers therefore may give a false impression about the lack of such problems and environmental well-being in the industry of agriculture. However, according to statistics, there is a great loss of horses in the world because of the defeat only poisonous substances.*

*Farm animals, including horses, are a major component in the natural environment and an important part of the natural treasures. Keeping all animals of species diversity, the protection of their environment, breeding conditions and migration routes, rational use and reproduction of wildlife – the main requirement pryrodoohrannoho legislation.*

*The main measures and means to reduce the negative human impact on the environment to improve the environmental well-being in the implementation of activities in the field of horse breeding.*

*In this way ecology research in horse breeding is an important and urgent task.*

**Key words:** ecology, breeding, environment, biocenosis, population, anthropogenic pollution, manure, natural resources, greening.

Людство протягом свого існування постійно контактувало з природою. Цілеспрямовані антропогенні дії на неї мають як позитивний, так і негативний вплив. Серед негативних наслідків останніх десятиліть, особливо це стосується науково-технічного прогресу, дедалі більшого розмаху набуває забруднення атмосфери, водоймищ, деградація ґрунтового покриву, знищення запасів біологічних ресурсів, порушення стабільності екологічних систем та багато інших (Lavrov and Grabovska, 2014; Martsinkevich and Kolomiets, 2014).

Практична діяльність людини істотно впливає на навколишнє середовище і біоценози сільськогосподарських тварин (антропогенний екологічний фактор). Біоценоз і навколишнє середовище впливають один на одного, обидві частини біогеоценозу необхідні для підтримки життя. Навколишнє середовище регулює існування і життєдіяльність популяцій. У той же час саме середовище знаходиться під постійним впливом живих організмів (Golovka et al., 2009).

Володіючи рядом специфічних морфологічних і фізіологічних властивостей, коні виступають у якості як спеціалізованих травоядних і руйнівників степової повсті. Їх вплив на рослинний покрив виявляється менш згубним, ніж рогатої худоби. Коні органічно вписуються в харчові ланцюги і підвищують біорізноманіття спільноти. Вони володіють незаперечною перевагою при заселенні відкритих степових ландшафтів.

Екологічні проблеми в конярстві і кіннозаводстві слід розглядати у наступних напрямках:

1. Вплив біоценозу (співтовариства коней) на навколишнє середовище (іпогенний екологічний фактор);
2. Вплив біоценозу (співтовариства коней) на людину (іпогенний екологічний фактор);
3. Вплив навколишнього середовища на популяції коней (біотичні і абіотичні екологічні фактори);
4. Вплив людини на популяції коней (антропогенний екологічний фактор).

Легко помітити, що екологічна ситуація на кінному заводі і в інших конегосподарствах визначається співвідношенням іпогенних, антропогенних, біотичних і абіотичних екологічних факторів.

Беручи до уваги негативні фактори впливу навколишнього середовища і людини на популяції коней, необхідно впроваджувати практичні заходи на кінних заводах, у кінноспортивних школах і секціях, господарствах, в яких знаходяться коні. Мета заходів – забезпечити здоров'я коней і умови їх нормального утримання, використання і відтворення (Zachin'jaev and Anishhenko, 2005).

В межах міста заготівку сіна і зеленої маси слід проводити в екологічно безпечних районах (сквери, сади, парки). У літній час необхідно систематично практикувати випас коней в руках, при цьому здійснюється контрольований випас і значно економляться дорогі корми.

Коні – табуни тварини. У результаті їх неконтрольованого, інтенсивного випасу можливі негативні екологічні наслідки. Витоптування рослинності (газонів, посівів та ін.). При цьому травмуються надземні

органи рослин. Пошкоджені рослини, як правило, випадають з травостою (гинуть). Кінь – важка тварина (важить в середньому 500–700 кг). При випасі коней ґрунт ущільнюється і, отже, порушується його структурованість, що призводить до зниження вологопроникнення. При цьому вологолюбні рослини також випадають з травостою. Сильне втоптування рослинності і ущільнення ґрунту погіршує підріст дерев. У чагарників і дорослих дерев починають зсихати верхівки, вони легко уражаються грибковими захворюваннями і шкідниками. Коні інтенсивно поїдають певні види трав, що призводить до поширення не з'яжджених рослин. На пасовищах і левадах розростаються чемериця, шавель, кропива, щучка хвощ польовий. Різко знижується велика кількість цінних у кормовому відношенні бобових (наприклад, конюшини), злаків (наприклад, вівса, ячменю). Багато рослин не встигають зацвісти і дати насіння. Зменшується кількість видів, спрощується рослинний біоценоз. Багаторічні трави заміщаються однорічними рослинами, кореневі системи яких розвинені слабше (Lebedev, 1982). Крім того, коні виїдають листя на деревах і чагарниках, сильно ушкоджують стовбури дерев і гілки. Ґрунт, що не стримується корінням однорічних рослин, починає розмиватися потоками води або видувається вітром.

Збіднення навколишнього середовища водою і поживними елементами, руйнування ґрунту (танення гумусу) призводить до збіднення навколишнього середовища водою і поживними елементами, при цьому різко погіршуються умови життя рослин і знижується їх продуктивність. Багаті різнотрав'я, високопродуктивні луки і степи при надмірному випасі коней перетворюються в бідні пустки (зміна екологічної системи).

Як правило, коні – носії гельмінтів. Санітарно-гігієнічні норми передбачають систематичну утилізацію гною. До порушників застосовуються штрафні санкції органами санітарного нагляду. Кінні заводи, іподроми, кінноспортивні секції проводять необхідні практичні заходи зі зберігання, утилізації та реалізації кінського гною. При цьому вирішуються певні екологічні проблеми, що виникають в даній екологічній системі. Гній і гнойові компости реалізуються за вільними цінами в садівництві, підсобні та фермерські господарства, приватним особам (Sasson, 1987).

Приклад утилізації гною – використання його у якості ефективного органічного добрива. Внесення фосфогіпсу в кінський гній помітно покращує його якість як добрива. Дія фосфогіпсу на кінський гній обумовлено тим, що сірка, яка міститься в ньому, пов'язує аміак, що виділяється в сульфат амонію. При цьому одночасно вуглекислий газ зв'язується кальцієм в карбонат кальцію (що дуже важливо для кислих ґрунтів). Встановлено, введення фосфогіпсу підвищує вміст азоту в ґрунті, причому, що не нітратного і не нітритного.

Гнойові компости, виготовлені з додаванням фосфогіпсу в нормі 30 т/га, при внесенні під картоплю та томати значно підвищують (на 15–20%) врожайність цих пасльонових культур. Оптимальне дозування: 1 т фосфогіпсу на 10 т кінського гною. Крім того, гнойові компости з фосфогіпсом можна застосовувати під просапні культури і багаторічні трави (Zachinjaev and Anishhenko, 2005).

Екологічні проблеми виникають при купанні коней (надходження гіпурової кислоти в водоймище, яке використовує людина). А також при їх утриманні в конюшні (загазованість повітря приміщення аміаком і летючими амінами, забруднення підстилки гноєм і сечею (гіпурової кислотою), небезпечний контакт з хворими тваринами (сап), а також укуси, травми людини, отримані в результаті ударів копитами коней (Sergienko, 2006).

Таким чином проведення екологічних досліджень в конярстві і кіннозаводстві є важливим і актуальним завданням.

### Бібліографічні посилання

- Zachinjaev, Ja.V., Anishhenko, A.A. (2005). *Jekologicheskie problemy konevodstva*. Visnik Dnipropetrovs'kogo universitetu. Serija: Biologija. Ekologija. 1(3), 99–102 (in Russian).
- Lavrov, V.V., Grabovska, T.O. (2014). *Organichne zemlerobstvo: vimogi, agroekologichni osnovi, perevagi ta problemi*. Mizhn. nauk.–prakt. konf. «Strategichni napryami rozvitku tvarunnitstva v Ukraini u konteksti natsionalnoyi prodovolchoyi bezpeki, Bila Tserkva (in Ukrainian).
- Lebedev, E.I. (1982). *Kompleksnoe ispol'zovanie syr'ja v pishhevoj promyshlennosti*. M.: Nauka (in Russian).
- Martsinkevich, V., Kolomiets, N. (2014). *Rozvitok tvarunnitstva v Ukraini. Problemi ta rekomendatsiyi*. – Natsionalnyy ekologichnyy tsentr Ukraini. K.
- Sasson, A. (1987). *Biotehnologija: svershenija i nadezhdy*. Per. s angl.: pod red., s predisl. i dopoln. V. G. Debabova. M.: Mir (in Russian).
- Sergienko S.S. (2006). *Aktual'nye jekologicheskie problemy konevodstva*. Sb. nauch. trudov «Sovremennoe sostojanie i perspektivy razvitija nauchnyh issledovanij po pedagogike, psihologii i mikrobiologii». SPb – Luga: Izd-vo PANI, 42–43 (in Russian).
- Sergienko, S.S. (2006). *Novaja jekologicheski bezopasna-ja tehnologija utilizacii othodov konevodstva i konnozavodstva*. Sb. nauch. trudov «Sovremennoe sostojanie i perspektivy razvitija nauchnyh issledovanij po pedagogike, psihologii i mikrobiologii». SPb – Luga: Izd-vo PANI, 49–50 (in Ukrainian).
- Golovka, V.O., Zlotina, A.Z., Meshkovoyi, V.L. (2009). *Silskogospodarska ekologiya: Navch. posib. dlya VNZ..* – H.: Espada (in Ukrainian).

*Стаття надійшла до редакції 19.09.2016*